

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41-24)

TARTALOM: A mi világunkból: *Dr. Demjanovich Emil.* — Vájlunk el!: *Petronius.* — Ha valaki...: *Juszuf.* — Komédiák. Az önámítás: *Kriksz-Kraksz.* — Az első Jókai-szobor: —*th.* — Irodalom és művészet: *Ör.* — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról. — Hirdetések.

A mi világunkból.

Irta: *Dr. Demjanovich Emil.*

Nyári pihenésem napjait odafenn töltöttem azon a bércezes-völgyes, regényes szép vidéken, hol a mi szerény sorsú, idegen nyelvű, de magyar lelkű görögkatholikus testvéreink élnek és Rákóczi hajdani hűségese katonáinak utódai pásztorúzeik mellett, ma is regélnék az eltűnt hős időkről és várják haza bujdosó útjáról a nagy fejedelmet...

Bejártam ezt a mi kis hegyközi világunkat s néhány röptiben felvett képet óhajtok itt abból bemutatni a «Magyar Világ» olvasóinak.

Tartózkodásom központja az én legkedveltebb helyem, a dolhai völgy volt, hol a *modern kultura* — az igaz, hogy egyelőre csak papiroson — megtette az első csákányvágást, kimérte a Dolhát Nagyszöllőssel és Beregszászszal összekötő vasutat.

A *borzsavölgyi vasut* tervei, előmérleti- és hozzájárulási költségei, költségvetései teljesen készen állanak s hogy a munkálatok meg nem kezdhetők, ez Máramaros vármegye törvényhatósági bizottságán mulik, mely az utolsó perczben vette észre, hogy e vasút a dolhai részeket Beregvármegyének szolgáltatná ki s a Dolha—Huszt vonal kulturális fejlődését bizonytalan időkre elodázná. Ezért a megye csak oly vasutat hajlandó a maga részéről támogatni, mely Dolhát Huszttal kötné össze, a mi viszont Beregvármegye érdekeivel ellenkezik.

A relatív igazság fölfedezhető mindkét vármegye magatartásában, ám a közvetlenül érdekelt nép további létföltétele, hogy a vasúti kérdés megoldása a relatív igazság hangoztatásával ne késleltessék. Máramaros vármegye saját erejéből nem képes kiépíteni a Dolha—Huszt vasútat, de jelentős számú lakossága új életre kél, ha megnyílik a Borzsavölgyi vasút. A vidék öserdősége, köszén-és mésztélepekben gazdag hegyláncolata, az ezek művelésére létesítendő üzemek hatalmas arányban emelik Máramaros vármegye eme részének gazdasági helyzetét s ezt az előnyt alig fokozhatná az

a körülmény, ha a befejezés stádiumába jutott vasút Huszton érintené a M. Á. V. vonalát.

Szünjék meg a törvényhatóság kicsinyes szempontokon rágódni, szívelje meg a Dolha víze mentén uralkodó nyomorúságot, fogadja el a pénzügyi körök, a szomszédos megyék által kidolgozott tervet; az a törekvés, hogy e vidék lakosságának kedvezőbb jövő biztosíttassék, győzedelmeskedjék a jelentéktelenebb egyéb érdekek fölött.

A rusznyák-kuruczok ivadékaiknak mai tengődése immár teljesen elviselhetetlen. A pénzügyi hatóságok adhatnának róla számot, mily nehézségbe ütközik e vidéken a közterhek behajtása, de a legnagyobb és igazságtalan teher a völgy lakóira nézve a *párbér*, mely a mult század elején felállított kulcs szerint számíttatik s ma valóban hihetetlen eredményeket mutat föl. Így vannak községek, hol a párbér három kézi, egy ígás napszám, egy-egy szekér fa és széna, míg más, sokkal vagyonosabb községben egy kézi napszám, esetleg évi 2 mond kettő korona, egy szekér fa és egy szekér széna szolgáltatandó be az egyház szolgájának.

Mindkét eset hátrányait papságunk érzi meg.

Ott, hol a kulcs nagyobb áldozatokat állapít meg, párbérből nem igen folyik be, a méréseltebb alapú járandóság pedig ahhoz, hogy a lelkész rangjának és hivatásának megfelelően élhessen, nem elég.

Néhány évvel ezelőtt összeirták a papi jövedelmeket. A legilletkeesebb körök elismerték, hogy a nem oláhajkú gör. kath. papság jövedelmét puritán őszinteséggel jegyezte össze. A párbérendezés ügye az összeírásnál tovább nem ment, több éves álmaiból csak egyszer ébredt föl 1904-ben, midőn a Tisza kormány komolyan hozzálátott a kongrua kérdés megvalósításához. Tisztelettel kérjük a magyar kormányt vegye újra kezébe a kongrua ügyét, mert megoldásának késleltetése évről-évre emeli a kívándorlók számát, terjeszti a hívőkben a schismaticus és szocialisztikus hajlamokat, végleg aláassa a szláv ajkú nép egyedüli nevelőinek a lelkészeknek tekin-

télyét, hova-tovább sűrűbb homályt borít a lakosság hazafias érzületére.

Növeli a kivándorlási kedvet az Amerikából érkező sok pénz. Ott tartózkodásom első hetében hetvenezer korona érkezett a tengerentúlról. E pénz látása elvakítja a tudatlan embert, nem gondol arra, hogy hány emberéletet képvisel e pénz, mennyi kivándorló volt kénytelen konzuli támogatással visszatérni, mindez nem riasztja vissza, útra kél. Pedig, hogy mily szívósan ragaszkodik az a szegény rusznyák a hazai földhöz, mi sem bizonyítja jobban mint az, hogy a haza küldött pénzen földet és újra csak földet vásárol.

Meg is látszik máris az eredmény, mert ma egy hold föld ára 1000—2000 korona, készpénz fizetés mellett. S csak lenne eladó föld, de a dús-gazdag Teleki uradalom egy talpalatnyi területet se akar eladni, s a szaporodó község nem tud terjeszkedni, nem tud fejlődni!

Fokozza a schismatikus áramlatot az a balhiedelem, hogy a gör. kel. pap majdnem ingyen végzi el a szertartásokat, itt nincs párbér, de a gör. kel. egyház belső szervezetét még egy agitátor sem mutatta be. Bölcsen elhallgatja azokat a terheket, melyek az iskola és templom fentartással vele járnak, melyek a karlóczai metropolia különféle népnevelő intézményeinek fentartására vonatkoznak. Abban az egyben igazuk lehet, hogy a túlnyomó részben IV. és VI. osztályú középiskolai képzettséggel rendelkező gör. kel. papok igénye nem oly nagy, mint a mi, egyetemi végzettségű lelkészeinké.

Hanem nyissunk be akármely gör. kath. pap házába, a modern társadalom minden kellékével felruházott házigazda fogad bennünket. Idegen szem távollétében a legalacsonyabb állású kis tisztviselőnél is szerényebb igénytelenebb életet él, különben hogyan tudná négy-nyolcszáz frtos jövedelméből gyermekeit rangjához méltóan nevelni, két egyházi intézetet teremteni és fentartani. Apostola a gör. kath. pap a magyar kulturának, őre a hazafias érzelemnek. Máramarosban a szláv vidékeken nincs község, hol az iskolásgyermekek nem magyarul köszöntik az értelmiséghez tartozó utast, egymás között szülei megható büszkeségére, magyarul társalognak, mert e nép zömének lelke még romlatlan, a nemes eszmék iránt igen fogékony.

Emlékezzünk régiékről . . .

Naplementekor a Borzsa partján sétáltam s a távolból egy melancholikus s a kurucz nótákkal rokon melódia hangzott felém. Kis pásztorfiú fújta ismert furulyáján. Fölkerestem. Szerettem volna megtudni, mily panaszos tartalmat zeng a bús nóta. Szövegét nem ismerte, csak annyit mondott róla, hogy a «nagy fejedelem dala», atyjától tanulta a dalt s szövegét, de az utóbbit már elfelejtette, azt is hozzátette, hogy a dolhai csata előtt víg dalok járták be a rengetegeket, azóta ott is szomorú a nóta. Kihalt a rusznyák-kurucz költészet, haldoklóban van a zenéje is, de az érzelem még él.

Mihelyt tudomást nyertek arról, hogy a nagy fejedelem honi földre tér, megmozdultak a lelkek ama szózat hatása alatt: a hány ékes zászló díszíti templomainkat, a hány tündöklő egyházi öltönyben magasztalni szokták az urat, mind díszítse a rodostói herosz kíséretét, harangjaink zúgása fogadja a dicső hamvakat.

A dolhai képviselőtestület legutóbb Hatfaludy főszolgabíró elnökle alatt tartott ülésén határozatlanul kimondotta, hogy Rákóczi temetésén monstre küldöttséggel képviselteti magát. A küldöttség szervezésén a dolhai értelmiség már most fáradozik, nem lehet kétségünk az iránt, hogy a törvényhatóság és megyei társadalom gondoskodni fog e terv anyagi részének megvalósításáról. Dolha emelt első emléket Rákóczi vitézeinek, szlávjaink képviseletét illetőleg az első helyet méltán megérdemlik. A községben ma is élnek egyenes leszármazói azoknak, a kik az első zászlóbontásnál életüket áldozták a nagy fejedelemért. Egyébként mint örömmel értesülünk a munkácsi, eperjesi és körösi főpásztorok külön főpapi szózatot készülnek kiadni Rákóczi hamvainak hazahozatala alkalmára, melyben a Rákóczi népe illő képviselésével is foglalkozni fognak.

*

Dolha után ezidőszert második fontos helyünket, a csernekhegyi klostrot kerestem föl. Meglepett az a változás, a mit a Szt. N. Vazulrend magyarországi tartományfőnökének rezidenciájában találtam. Az új archimandrita egyenként kezdi végrehajtani mindazokat a reformeszméket, melyeket az előző években a sajtóban felvetettek. Megfelelő képzettsége, erélye megvan, de a mi mindennél fontosabb, bírja rendtársai osztatlan szeretetét és rokonszenvét. Folyamatban van a csernekhegyi klostrom és templom restaurálása, a szerzetes növendékek száma is emelkedett. Maga a rendfő a közel jövőben a budapesti hitsorsosokat látogatja meg, módjában lesz megismerni az új hitközség pezsgő életét. Rokonszenvünkre számíthat.

Szemközt a klostrommal Munkács város másik részén történelmi felkiáltó jelként emelkedik *Zrinyi Ilona vára*. Maga a főépület eléggé jókarban van, de a bástyáit mindinkább ellepi az erődöknek béke idején legpusztítóbb ellensége a folyondár, cseprente, és fű. A kincstárnak alig kerülne évenként 100 frt-nál nagyobb összegére a falak kellő megvédése, különben Felsőmagyarország e legbecesebb történelmi várépülete gyors pusztulásnak indul.



A balsors sokkal kitartóbb a szerencsénél.

A sziveket nagyon szerencsétlenül osztották ki az emberek között; különben miért is szeretünk mi olyan embereket, akik minket sehogyan sem szeretnek és megfordítva?

A világtörténelemben nem volna annyi véres lap, ha fej helyett mindig a szív állott volna be diplomatának.

(Gondolatok és ötletek.)
Salamon Ö.

Váljunk el!

Írta: **Petronius.**

Mikor a római zarándokltról szóló díszes emlékkönyvünket kibocsátottuk, egyebek közt két kimagasló kitüntetés és megiszteltetés ért bennünket. Az egyik az, hogy XIII. Leó pápa, kinek egy tiszteletpéldányát a hercegprimás útján, hódolattal bemutatunk, ezt nemcsak kegyteljes köszönettel elfogadta, hanem atyai áldását is megadta mindazoknak, akik a nagyszabású munka kidolgozásában közreműködtek. A másik pedig az, hogy a hazai egyházi sajtó részéről onnan kaptuk a legnagyobb elismerést, ahonnan legkevesebbé vártuk, t. i. az akkor még fennállott Szt. Bazil-társulat közlönye részéről.

A pápa elismerése fiúi büszkeséggel, a Szt. Bazil-társulat részéről jött elismerés pedig testvéri szeretettel dobogtatta meg szíveinket és egy csapással megszüntette azokat a keserőségeket, melyeket egyfelől az 1906. évi pápai tilalom, másfelől a Bazil-társulat közlönyének korábbi támadásai miatt el kellett szenvednünk.

A Bazil-társulat közlönyének váratlanul jött testvéri állásfoglalását a politikai sajtó is behatón méltatta a tett rokonszenves kijelentéseiről egyebek közt a *Budapesti Hírlap* a következőket írta: «Minden magyar ember örömmel veheti e kijelentéseket és ha azok őszinték, miben kételkedni okunk nincsen, vagyis: ha *Ungváron* csakugyan nem kívánják ruténizálni az egyházmegyét, — nem kívánják azt, hogy az egyházmegye papi és világi intelligenciája az oláhok példáját kövesse, — nem kívánják, hogy az egyházmegye hívőinek a szent Unió óta kifejlesztett jó magyar tradíciói felforgatassanak; hanem arra nézve, hogy a hívőknek mily nyelven végeztek az istenítéstelel, a nép anyanyelvét és lelkiismeretét elfogadják döntőnek és főleg, ha az *egyházi hatalom köréből is kizárják azt a nemzetieskedő irányt*, amelyet a hívők sorában kizártnak kívánnak tekinteni: akkor a részletekre nézve nemcsak a megegyezés és akkor nemcsak felvidéki görög katolikusainknak, hanem *egész magyar hazánknak* gratulálhatunk ehhez az eredményhez, mert akkor a magyar nemzet által oly melegen felkarolt hegyvidéki közgazdasági akció karöltve fog járni az egyházi hatalom által felkarolandó magyar liturgikus akcióval és a magyar nemzet kétszeres örömmel fog áldozni a szegény elhagyott hegyvidéki nép anyagi felsegítésére, ha látni fogja, hogy viszont az egyházi hatalom a magyarajku nép lelki szükségét ép oly melegen felkarolja.»

Csak hogy volt a kijelentések közt egy nagyfontosságú részletkérdés is, mely semmivel sem csökkentette ugyan szemünk előtt a testvéri megnyilatkozás értékét, de — országos bizottságunk elnökét a legkényesebb helyzetbe sodorta. Ez a részletkérdés egy rövidke utalás volt a külön liturgikus terület szükséges voltára, ami más szóval annyit jelentett, hogy: *Váljunk el!* Nehéz helyzetbe sodorta ez a kijelentés elnökünket a hajdudorogiakkal szemben, mert azok kezdettől fogva úgysem óhajtottak egyebet, mint a külön magyar püspökséget, vagyis azt, hogy: váljunk el. Attól félt tehát az elnök, hogy a dorogiak mindjárt toppot fognak mondani s akkor igen kényes helyzetbe jutunk úgy a latin szert. főpápsággal, mint az államhatalommal szemben. Az igazat megvallva, a dorogiak sohasem tudtak egészen megbarátkozni az elnöknek közösügyes és oszláv vezényszavazs politikájával. Ezenfelül igaz ugyan, hogy már a Hajduországnak is van egypár homokbuczkája, de még nincsenek svájci havasai, melyek a derék hajdukat kibékíthették volna az *idegen* fogalommal és így nem csoda, ha maguk közt az elnököt is csak amolyan gyütt-ment embernek tekintették, mint a kinek csak egy kis zsellérrelke sincsen Hajdudorogon.

Jogos volt tehát az elnök aggodalma, de megjött a mentőgondolata is és nyomban a hajdudorogiak budapesti nuntiusához, *Pásztélyi Jenőhöz* fordult. Először azért, mert neki közüctomás szerint nagy latifundiuma van Dorogon, másodsor azért, mert a legelső hajdudorogi látogatás alkalmával, míg az elnök a szomszéd szobában aludt, bizonyosan ő csavarta ki — habár csak kölcsönbe is — György Endre kezéből a magyar liturgia zászlaját; harmadsor azért, mert az elnök közösügyes taktikája mellett már ő is kompromitálta magát részint az által, hogy az autonómiai kongresszusban bizalmi embere volt

a világi elnöknek, gróf Szapáry Gyulának és egyházmegeyünknek a felállítandó kormányzótanácsban való képviseltetésére nézve együtt eszeltek ki egy olyan megoldást, a mely az elválast megnehezíti, részint pedig az által, mert ő is az elnök mellé állott akkor, mikor az oszláv és a görög vezényszó közt kellett választani.

De bizony ez a megbízás még Pásztélyi Jenőnek is nehéz földadat volt és nem is tudom hogyan végezte el, csak sejttem, hogy már akkor is főnállott az éjjeli ügyészség és ő, mit afféle furfangos ügyvéd, egyszerűen elkozoztatta a Bazil-társulat közlönyének Dorogra járó példányait. Tény az, hogy a dorogiak nem vették észre a nyújtott baráti köz békeföltételét és így semmi baj sem lett a dologból, vagy pedig ha mégis észrevették, ami valószínűbb, akkor valóban oly megtagadást tanúsítottak, amint *Pásztélyi Jenő* kívül senki sem lett volna képes nálak elérni.

De az elválast lappangó gondolata mégis tovább kísértett. Tanakodtunk rajta, hogy hogyan riaszszuk el a kísértetet. Legjobban az zavarta köreinket, hogy az orosz misével való kísérletezések feszült viszonyba hoztak bennünket *Roskovicsékkal*, a kik pedig mind a hármán velünk jártak Rómában és közös óhajtasunk volt, hogy ha templomunk megnyílik, az azóta Isteben megboldogult Roskovics Manó legyen a papunk. Hogy tehát e feszült viszonyt megszüntessük és szláv ajkú testvéreink liturgikus nyelve előtt is kifejezzük testvéri hódolatunkat, belenyugodtunk abba, hogy egy szép husvéti napon Roskovics Manó a budapesti papnövelde egyik kápolnájában orosz nyelvű kismisért mondjon nekünk, magyar énekkel, hitiszónoklattal és pászka-szenteléssel. Amit aztán gyönyörű szeretetlakoma követett.

Egyetemi ifjúságunkra valószínűleg az utóbbi tette a nagyobb hatást, mert a legközelebbi husvét alkalmával hangosan követelte a megismétlést. Az egyháztanács elnöke, Pásztélyi Jenő, ez időben súlyos beteg volt, helyettese, Szabó Jenő megkísérelte a hajdudorogi vikáriust, Lengyel Endrét megnyerni erre a másik misére, gondolva, hogy miután Budapest is «magyar vidék» számba megy, a vikárius itt is csak úgy fog misézni, amint ezt a püspök tudtával és hallgatóságos beleegyezésével Dorogon teszi.

Azonban a félrevezetett ifjúság terrorizmusa uralkodóvá vált a helyzet fölött, amely pedig lényegesen különbözött a megelőző évi helyzettől, mert akkor még a budapesti parochia hovatartozása nem volt eldöntve, időközben azonban e kérdés eldőlt: és az országos bizottság székhelye az esztergomi egyházmegyébe lett beosztva. Ebben a helyzetben az elnök meggyőződése szerint már csak egy püspököt fogadhatott volna el orosz misét, mert különben Esztergom jogosan azt mondhatta volna, hogy hát hiszen beírta a némely oldalról «országosaknak» csúfolt magyarok az orosz misével is.

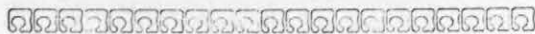
Roskovics Manó megérkezett. *Illés Jenő* indítványára az egyháztanács egyhangú kérelemmel fordult úgy Roskovicshoz, mint a püspökhöz, hogy a mise a magyar vidékeken szokásos módon végeztessék. A ifjúság is egykezett jóvá tenni hibáját és testületileg kérte Roskovicsot, hogy a misét magyar vidékeink módja szerint végezze. Ezek a kérések azonban — amint várható volt — nem lettek meghallgatva. Az országos bizottság elnöke Roskovics személye iránt egy rövid látogatással tiszteletét kifejezve, tüntetőleg elutazott Eperjesre, hogy ott — mint utólagosan mondták — «magyar misét hallhasson». Hallgatott is, de nem magyar, hanem orosz misét, még pedig nagy áhitattal, mert őt a nép nem magyar, hanem szláv ajkú.

Némelyek, de főleg a tájékozatlan ifjúság rossz néven vették az elnök tüntető távozását s kicsiny híja, hogy az esti szeretetlakomán elcsapást nem indítványozták. Ebben az időben az elnök már nagyon kormányzó volt, mert időközben Ungváron megint megváltozott az a kedvező hangulat, mely az Emlékkönyv kiadása alkalmával megnyilvánult. Meg is kínálta sorban az elnök tisztelettel poharával Medvigy Mihályt, Leóvey Sándort és Illés Jenőt, de egyik sem volt hajlandó eltagadni. Mégis rosszul esett volna neki, ha egyszerűen elcsapják.

Ekkor Garancs Mihály meniette meg a szituációt, meglepve a görög katolikus világot egy fényes szónoklattal, a mely előtt még parlament iskolát végzett legnagyobb szónokunk, Illés Jenő is zászlót hajtott. Kifejtette, hogy mi most fővárosi parochiánknak az esztergomi

főegyházmegyébe történt beosztása után, még az eddig-nél is szorosabban ragaszkodunk úgy a munkácsi és eperjesi egyházmegyékhez, mint Szabó Jenőhöz és nem akarunk sem elszakadni, sem szép szerivel elválni, sem az egyikétől, sem a másiktól.

Ez a szónoklat nem beszéd volt, hanem tény, a melynek hatása alatt ez a második szeretetlakoma is, minden dissonantia nélkül, igazi szeretettel végződött.



Ha valaki ...

Ha valaki látna, mikor nevetek,
Mikor teli szívvel fel-felkaczagok —
Ha valaki látna, azt hihetné rólam,
Hogy bolond vagyok.

Köröttem az élet vad zsvajva zúg
S én úgy hallok azt, hogy valaki dalol...
Boldogan, kaczagva nézek a világba
Ereszem alól.

Ej, mi történt vélem? Régen, valaha
Orkán volt nekem a játszó fuvalat
S háborgó lelkemnek visszhangjaként bömbölt
Ablakom alatt.

Hova lett a régi, régi bús fiú?
Vajjon én volnék az, aki nevetek?
Álmatlan álmoknak lázas éjszakái,
Isten veletek!

Amerre én járok, napfény megy elöl,
Amerre én nézek, mosolyog az ég —
Enyém a világ a legrágább asszony,
Legjobb feleség!...

Juzuf.



KOMÉDIÁK

Az önámítás művészete.

— Jelenetek az utcáról.

— Ah, ah, Rézbőr úr, hol nyaralt az idén? Nagyszerűen le tetszett sülni!

— Köszönöm kérdését, Szerecsen úr, a Lidón voltam. És Ön?

— A genfi tavaknál.

— Meglátszik önön. A tó melletti ózondús levegő használt önnek.

— Jó napot, jó napot! Hát mi újság Osztenében, Néger úr?

— Voltunk ott egynéhány százan magyarok! Ön persze a Balaton mellékén üdült. Na, hanem jó színben van!

— Hát még Ön! Hány kilót tetszett hizni?

— Csak ötöt!

— Alásszolgája, Óreg úr! Hiszen ön megfiatalodott! Talán csak nem a?...

— De igen! Csakugyan ott voltam. Nekem csak az északi tenger használ.

— Ah, én már azt vallom: Abbáziánál nincs jobb hely a föld kerekégén! Egészen újjá születtem.

— Ni, ni, ni! Ha nem csalódom, Kövér úrhoz van szerencsém? Mily előnyös változáson ment keresztül! Mi történt önnel?

— Marienbadban voltam. De ön sem panaszkodhatik.

— Hát ami azt illeti, be kell ismernem, hogy Gleichberg nem utolsó hely. Pedig már nagyon kínozott az asztmám. Odáig voltam.

— Szervusz, amicze! Micsoda karok, micsoda mellek. Csak nem akarsz díjbirkózni Lurich-csal?

— Nem a'. Norderneyben töltöttem a nyarat, voilà tout. Hanem ami a karokat illeti...

— No, igaz, nekem sem kell szégyenkezni, sokat eveztem a nyáron Lellén.

— Tanár úr, tanár úr! Bon jour!

— Igen, a Tátrában! S ön?

— Czirkveniczán.

— Pompás színben.

Ah, ah, Reichenhallban!

— Palicson...

— Borszék...

— Remek!

— Jó szín...

— Mens sana...

— In corpore sano...

— Isten önnel!

— Jaj a tyúkszemem!

(A nagykorút és Andrassy-út sarkán nagy csoportulás. A nyaralásból visszatért emberek egymás lábát tapossák s miután agyondícsérték egymás jó színét, pompás kinézését, titokban fölkeresik a háziorvosukat és őszintén elmondják, hogy ott vannak, ahol ama bizonyos mádi polgártárs.)

Kriksz-Kraksz.



Az első Jókai-szobor.

A gyönyörű Svábhegyen, ahol a mi dicsőült nagy regényírónk, Jókai Mór, csendes Tusculanumában rózsafákat ojtogatott, gyümölcsfákat nevelt, ahol bűbájós meséinek csillogó aranszárait szövögette, ahol virágos réteken, árnyas ligetekben oly szívesen bolyongott: érzemlék hirdeti immár az ő halhatatlan emlékét. Az első Jókai-szobor, melyet — mint Abrányi Emil, a leleplezési ünnep szónoka mondotta — követni fog sok más tíz helyen, húsz helyen, száz helyen... paloták, ligetek, közterekkel ékes városok egész csoportjában, végig az ország messze területén, ahol Jókai költészetének aransugarai mindenütt kizsendültek majd a most kissé kesedelmező hálás emlékezés virágait.

Az első Jókai-szobor felállításának érdeme és dicsősége a Budapest-Hegyvidéki (Svábhegyi) Turista-Egylet-é ennek lelkes kezdeményezésére jött létre az a szép emlékmű, melynek leleplezése Kisasszony napján folyt le kegyeltes szép ünnepségek között. Az ünnepet a budai daloskór éneke nyitotta meg s ezután Abrányi Emil mondta el költői szárnyalású gyönyörű ünnepi beszédét.

«Ne feledkezzünk meg Jókai legnagyobb érdeméről — mondotta egyebek között Abrányi — hogy Jókai a kételkedés, a cinizmus, a kiábrándulás mai korában fentartja bennünk az élet iránt való nagy és nemes illuziókat. Valahányszor férfiakat vezet élénk, akik nem ismerik a gyáva lemondást, akik bátran szembeszállanak ezer akadályllyal, akik válságos pillanatban a fizikai rendkívüli nagyságot a lelki rendkívüli szépségeivel kötik össze, akik hőskökké és vértanukká válnak hit, tudás, hazaszeretet szolgálatában: mindannyiszor kioktat minket az igazán férfias erények tiszteletére; mindannyiszor megtanít arra, hogy hasonló helyzetekben legalább igyekezzünk megközelíteni a férfiasságnak ezt a magas talapzatra helyezett ideálját. Én a magam részéről áldom azt az író, aki az átlagos mértéken azért emelkedett túl, hogy az alacsonyagra hajló embert saját magával szemben magasabb mérték alkalmazására ösztönözze. Áldom azt az író, aki a reális hűség rovására azért rajzol tökéletes embert, hogy kedvet, becsüveget ébresszen bennünk annak az elsajátítására, a mi ebből a tökéletességből emberileg értékesíthető. Micsoda kincs az ifjúságra nézve az a sok

nemes illuzió, amit Jókai alkotásaiban fólhalmazva talál! A fiatalok tovább maradnak fiatalok, ha Jókai elbeszéléseit olvassák. Ebben a bővös gyűrűben nem vesz erőt rajtuk a kora-érettség, a korai kiábrándulás. De az öregek is nyernek Jókain, talán még többet, mint az ifjúság. Mert az öregek megfiatalodnak, ha nehéz gond, küzdés, családás közepette érintkeznek a Jókai lelkéből kisugárzó örök-ifjúsággal.

Ábrányi beszéde közben lehullt a lepel az emlékműről. *Váradi Antal* lendületes ünnepi ódáját *Galambos Károly* szavalta el s ezután *Glück Frigyes*, a Turista-Egyesület elnöke átadta a szobrot *Rózsavölgyi Gyula* alpolgármesternek. Most a koszorúkat helyezték el. A képviselőházét *Hoitsy Pál*, a fővárosét *Rózsavölgyi* alpolgármester, az Akadémiáét *Ferceny Zoltán*, a Kisfaludy-Társaságét *Ábrányi Emil*, a Petőfi-Társaságét *Lampérth Géza*, a Nemzeti Színházét *Zollner Béla*, kegyeletes beszédek kíséretében. Koszorúkat küldtek még a svábhegyi hölgyek és ifjak, a Turista-Egyesület stb. Egész virág-erdő borította a szobor talapzatát. A leleplezés után az ünneplő társaság az Istenhegyen levő Erzsébet-emléket tekintette meg, majd lakomára gyűlt össze, melyen *Szterényi József* államtitkár is megjelent, aki az ünnepen a kormányt képviselte. *Szterényi* mondta az első felköszöntőt a királyra, majd *Kossuth* Ferencz kereskedelemügyi miniszter távirátát mutatta be, melyben *Kossuth* hódolatát küldte a nagy költő halhatatlan szellemének. A gyönyörű ünnep mindenképpen méltó volt Jókai emlékeztetéshez. Öszinte elismerés illeti mindama lelkes férfiakat, akik sikerén buzdólkodtak, első sorban a két elnököt: *Hainiss Géza* drt és *Glück Frigyes*t. Az első Jókai-szobor *Jankovits Gyula* kiváló szobrászművészt, a Szent-Gellért szobor alkotóját vallja mesterül, akinek ez a kis méretű, de nagy ambícióval és lélekkel teljes műve, hisszük, csak előtanulmány egy eljövendő nagy Jókai monumentumhoz. —th.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Kossuth Lajos levelei. Ismeretes, hogy *Kossuth* Lajos törinói magányából késő aggkoráig, amellet, hogy "Iráta"-n dolgozott, nagy szellemi rugékonysággal széleskörű levelezést folytatott bizalmas barátaival s különösen a magyar emigráció volt nevezetes tagjaival. Ilyen mintegy 600 darab *Kossuth*-levelet most vásárolt meg a kormány a Magyar Nemzeti Múzeum számára, mintegy kiegészítésül a már ott levő *Kossuth*-iratoknak. Ezeket a leveleket a magyar függetlenségi párt egykori vezéréhez, *Irányi Dániel*hez és *Helyi Ignác*hoz írta *Kossuth* az 1861—1890. években s a magyar történelem újabb korának megismeréséhez rendkívül becses kútforrásul szolgálnak, mert élénk képet nyújtanak a magyar emigráció mozgalmairól s ezenkívül *Kossuth* Lajosnak a függetlenségi pártra s általában az egykorú politikai viszonyokra vonatkozó nézeteit és megjegyzéseit is tartalmazzák.

Könyvek az egészségről. Sok orvosságra adott pénz megtakaríthatunk egy jó orvosi könyvvel, amely hasznos útmutatást nyújt nekünk arra: hogyan óvakodjunk a betegségtől addig, míg nincs, mert amikor már van, akkor az óvakodás rendszerint nehéz és drága, sokszor lehetetlen is. Ilyen hasznos könyv kettő is jelent meg mostanában. Az egyik *Chyzer* Béla iskolaorvos "Egészségtan"-a, melyet a kereskedelmi miniszter megbízásából az ipariskolai könyvtár részére írt szerzője. — *Chyzer* könyve ezert első sorban az ipari betegségekkel és bal-esetekkel foglalkozik s kiterjeszkedik az első segélynyújtástól kezdve, az egészségre káros minden körülményre: a lakás, levegő, ruházat, talaj, táplálkozás megválasztására és a fertőző betegségek eleni óvakodásra. — A másik könyvet *Grósz* Menyhért dr., a nagyváradi tuberkulózis bizottság előadója írta, a tüdővész elleni küzdelem módjairól. *Grósz* dr. úgái a saját gyakorlatát, mint a külföldön észlelt tapasztalatai alapján ismereti azokat a feladatokat, melyek e veszedelmes betegség leküzdésére az államra, társadalomra és egyesekre hárulnak.

A felvidéki vándorkiállítás. Az Egerben e hó 19-én megnyíló vándorkiállítás anyagát már kiválogatta a bíráló-bizottság. Az összesen 376 beérkezett műtárgyból 50-et utasítottak vissza s 250 kerül kiállításra, mert a kiállítás helyiségei csak ennyit tudnak befogadni. A szép és művészi becsű kiállítást *Apponyi Albert* gróf közoktatásügyi miniszter nyitja meg s Eger után a többi felvidéki város közönségének is alkalma lesz benne gyönyörködni. Reméljük, hogy a szép műtárgyak nagy részét magához is váltja a közönség, állandó gyönyörűségére. Az eladott műveket nyomban pótolni fogja a bizottság a tartalékba helyezett műtárgyakból s így a kiállítás mindig teljes lesz.

Rákóczi síremléke. II. Rákóczi Ferencz fejedelem és budosói társai hazatérő fognai tudvalevőleg a gyönyörű kassai székesegyházban fognak pihenni. A hamvak fölél, a király óhajta szerint, monumentális síremlék kerül, melynek tervezésére most hirdetnek pályázatot. Az emlékmű költsége 250.000 koronára van előirányozva és a 300.000 koronát semmi esetre sem haladhatja felül. A pályázati határidő 1907. december 31-ének esti 5 órája. Főbb feltételei a következők:

A pályázat nyílt és benne *csakis magyar állampolgárok* vehetnek részt. A beküldött minták teljes névaláírással nyújthatók be. Az emlékmű a székesegyházban az északi kaput magában foglaló szakaszában (*Travée*) az északi falhoz támaszkodva és a kapu két oldalán nyerve kezdetet, a kapu fölött és illetve a kapu körül fejlesztéssé ki olyképp, hogy a kapun át a közlekedés továbbra is fenmaradjon. A tervezésbe a művész belevonhatja a templomszakasz keleti oldalát is, akként, hogy a Rákóczi és hívei tetemeinek elhelyezésére szolgáló kriptában vezető lejárati esetleg az emlékmű megoldásához alkalmazkodhassék. Kívánatos, hogy az emlékmű az északi falra nyomást ne gyakoroljon. Kívánatos, hogy az emlékmű megoldásának alapjául II. Rákóczi Ferencz korának stílusa szolgáljon. Bármely megoldásban is készül a tervezet, feltétlenül szükséges, hogy az országos műemléket képező építmény belső kiképzésének harmoniájához alkalmazkodjék. A pályadíjak a következők: *Első díj*: a kivittel való megbízás és 6000 korona, amely a tiszteletdíjba beszámíthat. *Második díj*: 5000 korona. *Két harmadik díj*: 3—3000 korona. *Egy negyedik díj*: 2000 korona. Csakis abszolút becsű és a kivitelre mindenképpen alkalmas pályaművek díjaztatnak és a díjak osztatlanul adandók ki. A kivittel megbízott művész alkalmazkodni tartozik a bíráló-bizottság ítéletében esetleg szükségesnek jelzett módosításokhoz. Tisztelet-díja a költségvetési összegben belül kölcsönös megállapodás tárgyát fogja képezni. A nem díjazott pályaművek közül, a bíráló-bizottság ajánlataihoz képest, bármely pályamű 1000 koronáért megvehető. A díjazott és megvett pályaművek az állam kizárólagos tulajdonává lesznek. A művészi tulajdonjog és a sokszorosítási jog a művészé marad.

Színházavatás. Több napra terjedő nagy ünnepségek között ment végbe a mult hét végén a kolozsvári Nemzeti Színház százados régi épületének bezárása és az új színház megnyitása. Kincses Kolozsvár kulturális ünnepén a kormányt *Daranyi Ignác* földmívelésügyi miniszter képviselte s részt vett abban a képviselőház, Erdély egész magyarsága, irodalmi és közművelődési egyesületeink s a fővárosi színházak küldöttei. Megható és kulturisztóriai jelentőségű főképpen a régi műzshajléktól, az egykori "Erdélyi Nemzeti Magyar Játékszín"-től való búcsúzkodás, melyhez a magyar nemzeti színművészet anyai szép és nagy tradíciója fűződik. Az a nagy örömlán, komor épület nehéz időkben melengető tűzhelye volt a hazaszeretnek, istápolója, terjesztője a magyar nyelvnek és irodalomnak, színpadán, mely mindig a tisztá, nemesebb művészet otthona volt, nagy, komoly művésztalantumokat érelt hivatásuk megbecsülése és egy romlatlan izlésű közönség lelkes pártfogása. A lejárati ünnepségek súlyosabb része e gyönyörű mult apoteózisa. Utmutatás egyúttal a jövőre, amelyet méltó akkordokkal nyitottak meg *Herczeg* Ferencz komoly irodalmi értékű műveivel. Az új igazgatónak és társulatának át kellett éreznök ez ünnepi órákban azt a nagy erkölcsi felelősséget, melyre a kolozsvári Nemzeti Színház multja kötelezi a jövőt. Vajjon átérezte-e valóban? Megmutatja a jövő.

Bemutató előadások. Színházaink ez idén lázas sietéssel fogtak munkához és ritka egyértelműséggel — a külföldi "iparpártolás" jegyében. — A *Vígszínház* az ő megszokott francia bohózatával állt elő, melynek ez alkalommal "Riquette" a címe (tartalma: ami hasonló genre-ű száz meg száz társáé) a szintén megszokott kitünő előadásban. A *Népszínház* egy kedves zenéjű, annál silányabb szövegű Lehár-operettel "Móka házasság" címen,

míg a Királysínház a «Gerolsteini nagyhercegnő»-vel és természetesen Fedák Sáival kezdte meg bemutatói sorát. A Nemzeti Színház-nak hasonlatosképpen egy külföldi darab az első bemutatója. Dicséretes kivétel az Uránia színház, amely eredeti magyar darabot mutatott be a «Tisza mentén» címmel. Szerzője Szundy Károly, aki eleven tollal, szellemes magyarázatokkal kíséri végig hallgatóit a szép magyar folyó mentén, annak vadregényes forrásvidékétől, Mármarosról az alföldi metropoliszig, Szegedig. Sikertült képek és a szövegbe szőtt szép magyar nóták fokozzák a magyar tárgyú és magyar levegőjű darab vonzóerejét.

Ör.

Apróságok a művészet köréből.

A vad ausztráliai amikor egyetlen ruhadarabját (derékövét) tarka csigákkal és színes tollakkal ékesíti, éppen azon az állásponton képzelet magát, mint az előkelő kulturember, ki újait drágakövekkel, terméit pedig a legértékesebb műremekkel díszíti.

A műiparban két elem nyújt egymásnak kezét; az egyik a gyakorlati cél, a másik pedig a szép alak. Tevékenységük tere: az ipar és a művészet. E két alkotórésznek ügyes és szerencsés összeköttetéséből jön létre a műipar.

Nagyon hosszú az az út, mely kizárólag a gyakorlati irányú ipartól a tulajdonképpeni műiparig tart. Az iparnál a gyakorlati cél áll az első helyen s a művészeti díszítés csak annyiban nyer rajta kifejezést, amennyiben a célnak alárendeltje; addig a «műiparban» a szép alak sokkal magasabb jelentőségre emelkedik. Túlteszi magát a gyakorlati célon, sőt gyakran ezt pusztán ürügyül használja, hogy rajta művészi képzőerejét tevékenységre gerjessze.

A jó ízlés megszépíti az életet, képesíti a műélvezetre, győ nyörökkel táplálja lelkünket, vigasztal bánatunkban, mérsékli fájdalomainkat és értékesíti örömlünket.



Petronius belső munkatársunknak «Kongrua» című sorozatos vezércikkébe becsúszott sajtóhibák helyreigazítását a következőkben adjuk:

I-ső rész hatodik bekezdésének azon a helyén, «hogy Samassa mennyire vigyázott arra, hogy...» — ezután kimaradt: *árpádházi királyaink egyházi adományából*. II-ik rész huszongyedik bekezdésében: *Pallegram* helyett: *Talleyrand*. III-ik rész tizedik bekezdéséből kimaradt Vályi püspöknek a kongrua kiegészítésére vonatkozó megjegyzése: *Födolog, hogy megkapják*. Az utolsó bekezdésben, dáriusi helyett: *danausi*. Végül mind a három részben főjavadalmasok helyett: *főjavadalmasok*, egyházkerület helyett pedig: *egyház-tartomány* s junktimos helyett: *junktimok* — olvasandó.



Idők fordulása. A magyar nemzeti életre mesze kiható, nagyjelentőségű esemény volt a kassai honvédszobor leleplezési ünnepe. Csodálatos fordulását jelenti az időknek, hogy e gyönyörű ünnepen a magyar kormány képviselőiben a honvédelmi miniszter is részt vett s ami még ennél is jelentősebb, a hadsereg is hódolattal áldozott a nagy magyar szabadságharcosok emlékének. A magyar szívek mélységes bizodalom fogja el e historiai jelentőségű tényre szemben, amely hivatva van arra, hogy új erőforrása legyen a nemzet öntudatos és szabad előretörésének. A leleplezési ünnep rendkívül fényes volt. Kassa városa, a városháza, valamint a megyeháza is szépen fel volt díszítve. A képviselők 9-én reggel 4 órakor érkeztek, azonban fél 8 óráig kocsijaikban maradtak, amikor is fogadták Justh Gyula képviselőházi elnököt, kit azután a város négylovas diszhortján vittek szállására. A kassai honvédszoborra a kormánykoszorút tétetett s a koszorút *Jekelfalussy* Lajos honvédelmi miniszter katonái díszben helyezte a szoborra s részt vett a miniszter a szoborleleplezés alkalmából tartandó istentiszteleten is. A város meghívta az ünnepélyre a honvédség és a közös hadsereg kassai helyőrségének tiszti karát, s a meghívást mindkét helyen elfogadták s mindkét tisztikar küldöttségileg képviseltette

magát az istentiszteleten és a szoborleleplezésen. Ennek természetzerűleg az volt az előzménye, hogy a honvédelmi miniszter fölterjesztést intézett a királyhoz. A király minden ellenkezés nélkül készséggel hozzájárult az előterjesztéshez s *Jekelfalussy* és *Pitreich* lovag miniszterek csak ennek alapján adták ki az engedelmet a meghívók elfogadására. A tiszti küldöttségek diszruhában jelentek meg az ünnepélyen, a legénység azonban nem vonult ki.

A kassai iparismerető kiállítás. A magyar ipar fontos szerepének átérzését hirdetik azok az iparismerető kiállítások, amelyek rövid időn belül a vidék egyik-másik nagyobb városában megnyitják. Ilyen kiállítás az is, amelyet a kassai kereskedelmi és iparkamara rendezett, amely e héten nyílt meg előkelő nagy közönség jelenlétében. A kiállítás meglepően szép és gazdag. Száznál több iparos és a gyárak színe-java vesz részt benne. A kiállítást *Siposs* A. Gyula kamarai elnök nyitotta meg tartalmas beszéddel.

Harc a kivándorlókért. Szegény magyar kivándorlókért marakodnak a világ nagy hajóstársaságai. A Cunard Line Fiuméből szállítja az új világba a magyar kivándorlót 180 koronáért, Brémából és Hamburgból a német vállalatok csábítják az oceántúli világba, Rotterdamból a hollandiai hajóóriások viszik a magyar emberhúst. Egyszóval sok hajó áll a magyar ember rendelkezésére, ha kedve akad belekóstolni az amerikai nyomorba. Ezt bizonyítja az a sok hajó, mely zsúfolásig meg van tömve magyar kivándorlókkal. Az üzlet oly jól megy, hogy a magyar kivándorlók szállítására külön magyar hajózási társaságok akarnak szervezni. Folytak is a tárgyalások az érdekelt hajóvállalatok között és semmi kétség, hogy sikerülni is fog nyélbeütni. Ha ez meglesz, úgy megszűnik ugyan az a kíméletlen verseny, mely most folyik a magyar kivándorlók szállításaért, de azért kivándorló akad majd bőven. Hihetetlen, de úgy van, hogy most valóságos hajóvadászok folyik egy-egy magyar kivándorló után. Ezt a kétségbeejtő versenyt nem lehet tovább nézni. Nem szabad megengedni, hogy a magyar embert, az egészséges munkaerőt, ezrével vigyék ki az országból. Pedig minden jel arra vall, hogy a verseny csak fokozódni fog. A Hamburg-Amerika Line igazgatósága elhatározta, hogy rendkívüli közgyűlést hív össze az alaptőkének 100 millió márkáról 120 millió márkára való fölemelése tárgyában. Az alaptőkeemeléssel egyidejűleg a társaság a fedélközi utasok személyzállítási díját a Hamburg-newyorki vonalon 140 márkáról 130 márkára szállítja le, hogy így a kivándorlók nagyobb kontingensét nyerve meg hajói részére. Ebből is látható tehát, hogy olcsó vitedíjjal akarják fokozni a kivándorlók számát, mely máris megdöbbentően nagy.

A milánói magyar kiállítás. Alig egy hónapja, hogy leégett a magyar és olasz iparművészeti kiállítás, a pusztulás helyén már új pavillonok emelkednek. Magyarországnak a legelőkelőbb hely jutott. A kiállítás két fő részre oszlik. Az egyik az emlék-kiállítás, amely a galambos udvar keretében foglal helyet. Itt nyerne elhelyezést a leégett műkincsek fotográfiái. A másik részbe újabb magyar iparművészeti kollekcióink jutnak. A megnyitás szeptember második felében lesz. Jelenleg az ünnepélyek termében egy ideiglenes fényképkiallítás van a leégett magyar osztályról. A nemzetközi zsűri munkálatai már megkezdődtek. Az iparművészeti részt az összes nemzetknél a magyarok kedvéért kikapcsolták és csak októberben kerül elbírálásra. Jelenleg a közlekedésügyi és ipari részt bírálják. A leégett magyar iparművészeti csoport sikereiről újabban azt jelentik, hogy a dublini jövő évi nemzetközi kiállítás kormánybiztosa, látva a magyar csarnokok harmonikus egyöntetűségét, művészeti kvalitását, ajánlatot tett dr. Czako Elemér kormánybiztos-helyettesnek, hogy ha a magyarok a kiállításait Genuába csomagolva átadják a kiállítás bezárása után, az angolok azt ingyen elszállítják Dublinba és ingyen föl is állítják. Ennek az ajánlatnak élébe vágott a tűzvész. Azonban volt még egy másik ok is, amely miatt Magyarország számára lehetlenné vált a dublini kiállításra való részvétel. Az ir nemzeti bizottság ugyanis fölhívást küldött a magyar kormánybiztosához, amelyben fölkeri, hogy ne vegyen részt a dublini kiállításán, mert az tulajdonképpen az ő nemzeti mivoltuk ellen intézett angol invázió s a magyar nemzet multja és jelen küzdelme bizonyára érthetővé tesz az ired helyzetét az angolokkal szemben.

A jezsuita-rend új generálisja. A mult héten választották meg Rómában a pápa választás szertartásához hasonló czerimóniák közt a jezsuita-rend generálisát, a német származású *Wertz* Xavér Ferenczet. Az új jezsuita generális eddigi rektora volt a gregoriánus egyetemnek. A választás után a választók egy küldöttsége kikérte a pápa jóváhagyását. Ezután a német kollégium templomában Tedeum volt. Az új generális tiszteletére bankett is volt. Ezután töltötték be a rend többi megüresedett tisztségét.

A villamos vasutak forgalma. A budapesti közúti vaspályatársaságnak folyó évi augusztus havában 817.132 K bevétel volt. Az összebevétel folyó évi január 1-től augusztus 31-ig 6,054.179 koróna volt, a mult év hason szakában 5,255.445-re rúgott — A budapesti villamos városi vasút részvénytársaság vonalain f. é. augusztus havában összesen 363.477 korona volt a bevétel. A mult év ugyanezen hónapjában a bevétel 292.483 koronát tett ki. A f. év január 1-től az összes bevétel 3,066.643 korónára rúgott, a mult év ugyanezen időszakában elért 2,549,329 korona bevétellel szemben. — A Ferencz József földalatti villamos vasuton f. év augusztus havában 224.830 szállított személy után 33.922 korona volt a bevétel. A f. év január hó 1-től összesen 2,259.208 szállított személy után a bevétel 353.583 korónára rúgott.

A házinyúl, mint ételfogás. A piros szemű, kedves házinyúl karriért csinált. Ennek ugyan ő látja legkevésbé hasznát, mert a jámbor kis állatból bizony pecsenye lesz a szegény ember asztalán, de ha van önréztet a házinyúlban, hát büszkén hivatkozhatik most már hasznosságára. A házinyúl előmenetelét a húsdrágaság okozta. Aminthogy ez okból eszik már a lóhúst is Budapest és egy némely vidéki városban és ez okon lett kitünő pecsenye Palermóban — a szamárhús. A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete mozgalmat indított tagjai körében, melynek célja, hogy a budapesti piacra naponként minimális száz darab nyulat juttasson. A mozgalom oka az a körülmény, hogy nincs állattenyésztési ágazat, amely gyorsabban helyre tudná hozni a mostani drágaságot okozó megzavart egyensúlyt a hústermelés terén, mint a házinyúl-tenyésztés. Házinyúl-tenyésztéssel minden falusi, sőt külvárosi lakos foglalkozhatik. A házinyúl takarmánya kikerül a konyahulladékokból; szaporasága igen nagy, húsa igen tápláló, izletes, egészséges és könnyen emészthető, azonkívül a gereznáját (bunda) igen jól lehet értékesíteni. A mezőgazdák szövetkezete kezdesének eredménye az, hogy Budapest határában ma már 10–15 nagyobb tenyésztés léte-sül, amelynek anyaga azonban egyelőre még csak továbbtenyész-tésre szolgál. Budapesten kívül az ország többi részeiben is léte-sültek tenyészettek s Pozsony városában már piacra is kerül a nyúlhús, melynek kilója ott egy korona. A mezőgazdák szövetke-zete fő feljára karolni a gerezna (szörme) nyúl tenyésztését is és egy prémföldolgozó telep létesítését is tervezi.

A naptáregyesítés. A Magyar Világ 8-ik számában foglalkozott a naptáregyesítés nagyfontosságú kérdésével s úgy látszik, akkor írott közleményünknek viszhangja az a megszívlelendő néhány sor, amit a kérdé-sről *Ujhelyi Ignác* szentszéki ülnök, gorondi lelkész hoz-zánk beküldött. A kérdés egy némely történelmi előzmé-nyét mondja el *Ujhelyi Ignác* levele a következőképen:

A naptáregyesítés kérdése. Ezelőtt 34–35 évvel *Paukovic István*, volt munkácsyegyházmezei püspök s a nagyérdemű gróf *Andrássy Gyula*, mint felejtethetlen kül-ügyminiszter között oly megegyezés történt, hogy a kalendárium egyesítését mindenáron szorgalmazni fogják. Abban az időben engem, mint radvanczi (Ungm.) gör. kath. lelkész, a külügyminiszter és a püspök megbíztak, hogy menjek azonnal a felvidékre s közöljem ezt a fontos ügyet a gör. kath. néppel. Egyszermind kísérjem figyelemmel, hogy a felvidéki nép a kalendárium egyesítése iránt milyen hajlandósággal viseltetik. Én a megbízási elfogadtam s azonnal útnak indultam. Több gör. kath. helységben megfordulva, mindenütt azt tapasztaltam, hogy a gör. kath. nép nagy örömmel fogadja a naptáregyesítés híret. Minden helységben jegyzőkönyvet vettünk föl; azt nyugodtan aláírták és megpecsételték. De fájdalom, az úgy a felejtethetlen emlékü *Andrássy külügyminiszter*, nem-különbösen *Paukovic István* püspök korai halála folytán nem nyerhetett elintézését. Ezt a fontos ügyet az a szomorú fátum érte, mint a régi időben a *Pompejus-család*, amelyről a történelem ezt a jellemző megjegyzést

testálta ránk: «Triste fatum nobilissime familiae; quorum in Europa, alter in Asia tercius in Africa tumulum invenit.»

A magunk részéről e levélhez azt a megjegyzést fűzzük, hogy a naptáregyesítés kérdésének megoldását mi is nagyon sürgősnek tartjuk s minden ezt a kérdést érintő ideát szívesen fogadunk. Föl is kérjük lapunk olvasóit, hogy ha a megoldásra vonatkozó valamely esz-méjük volna, küldjék azt be hozzánk s mi a kérdés minél előbb való tisztázása érdekében azt a Magyar Világ hasáb-jain közreadjuk.

Firezák Gyula püspök hivatalos ügyeinek elinté-zése céljából a mult hét folyamán Budapesten időzött s ez alkalommal a fővárosi görög katolikusok templomában misét hallgatott.

Szabó Jenő főrendiházi tag svájci üdüléséből, ahol családjával együtt hat hétig tartózkodott, e hó 10-én hazaérkezett s a helyi érdeklődő vasutak vezérgazgatását újból átvette.

Barankai Demjanovich Andor nagyszabonyi áll. főgimnáziumi tanár lapunk főszerkesztőjének nagyképzett-ségű testvéröccse eljegyezte *Zsatkovics Annát*, *Zsatkovics Kálmán* malmosi görög katolikus esperes-lelkész, írótar-sunk leányát. Együttel saját kérelmére a munkácsi állami főgimnáziumhoz helyeztetett át.

Szamovolszky Ödön. Babér és rózsakoszorúba szeretnők fenni ezt a nevet. Babérkoszorú illeti *Szamo-volszky Ödön*, a kiváló ifjú szobrászművészt, ama sok szép művészi alkotásáért, a melyvel már eddig is kitüntette magát s a melyeknek eddig való legszebb koronája a most leplezett gyönyörű kassai honvédszobor.

Rózsakoszorunkat küldjük neki ama rózsás hír-adás kapcsán, hogy éppen legújabb dicsősége színhelyén *Kassán* oltárhoz vezette szíve választottját *Kresz Márthát*. A kassai Szt. Mihály templomban volt az esküvőjük és *Takács Menyhért* dr. jászóvári prépost eskette össze őket. *Szamovolszky Ödön*, vérünkbeli való vér, a magyar görög katolikus társadalom joggal büszke rá sok boldogságot, dicsőséget — sok rózsát és sok babért kíván további életútjára.

Az amerikai görög katolikus püspökség. Az a hír, mintha az Amerikában élő görögkatolikusok galicziai származású püspököt kaptak volna, mint hiteles forrásból értesülünk, nem felel meg a valóságnak. Minthogy az Amerikába kivándorolt görög katolikusok túlnyomó része nem galicziai, hanem magyar származású — ezzel az aránnyal szemben a püspöki székek galicziai főpappal való betöltése nemcsak a magyar görög katolikus társadalomra, hanem az egész magyar nemzetre határozottan sérelmes lett volna. Örömmel értesülünk, hogy a nevezett püspökség szervezése és a kinevezendő személyben való megállapodás céljából, megéves püspökeink még e hó folyamán Rómába utaznak, hogy az úgy kedvező el-intézését a szentszéknél szorgalmazzák és biztosítsák.

A magyar gör. kath. papság hódolata Rákóczi hamvainál. Nagy, fenségesen szép nemzeti ünnep elő-estéjén vagyunk. Rövid idő múlva végre valóságra válik a királyi szózat, mely a magyar szabadság ragyogó lelkü hősének, II. Rákóczi Ferencnek és dicsőséges bajtársai-nak hamvait haza hozza a 200 éves száműzetésből az édes hazai föld ölére. Ezen a magasztos ünnepen illető-dött lélekkel vesz részt a haza minden hű fia s az elsők között ott lesznek Rákóczi hű hadi népének, a «gens fidelissima»-nak ivadécai is. Egy gyönyörű tervről értesít most bennünket felvidéki levelezőnk, amelyet *Balogh Mihály* máramrosszigeti püspöki vikárius és *B. Demjanovich* Endre, dolhai esperes-lelkész, címzetes kanonok, lapunk főszerkesztőjének édes apja, továbbá *Csoma Mikós* kassai segéd-lelkész pendítettek meg. E terv szerint a nagy fejedelem hamvainak eltemetése napján a magyar görög katolikus papság a kassai gör. kath. templomban *Rákóczi* lelki üdvéért szolgálatandó szentmisére gyűi össze s onnan teljes gyászornatusban, gyászlobogókkal és égő

gyertyákkal vonulnak a római katolikus székesegyházba, ahol tudvalegőleg Rákóczi és társai hamvait örök pihe-nőre helyezik. A latin gyászszertartás bevégezte után itt a gör. kath. papság magyar *panachidát* tart és Rákóczi kopor-sójára leteszi emlékezése és hódolata koszorúját, melynek nemzetiszínű szalagján ez a fölírás lesz: «*A hálás és fide-
lissima gens — Rákóczi örök emlékezetének*». A derék magyar gör. kath. papságnak, amely minden hazafias eszme fölkarolásában elől jár, ez a magasztos terve örömmel dobogtat meg minden magyar szívet és fényes bizony-sága annak, hogy a «gens fidelissima» vezetése most is olyan hű és jó kezekben van, mint amikor végig zúgott a hazán a szent jelszó: «*Cum Deo — pro patria et libertate!*» (Istennel — a hazáért és szabadságért!) Hazafias örömmel és meleg rokonszenvvel üdvözlöljük a gyönyörű eszme fölvetőit és hisszük, hogy ahhoz az egész görög katolikus papság egy szívvel-lélekkel csatlakozván, meg-valósulása egyik legszebb, történelmi jelentőségű momen-tuma lesz a nemzet fősége ünnepének.

A magyar görög katolikusok egyesületének választmánya e hó 12-én dr. Demjanovich Emil ügyvivő igazgató, főszerkesztő lakásán ülést tartott, hogy döntson az 1906/7. tanévre segélyért pályázó főiskolai görög kath. hallgatók folyamodványai felett. Az ülésre — tekintettel az ügy sürgős voltára és fontosságára — a tagok szép számmal jelentek meg. Élénk s érdekes eszmecserét foly-tattak a jelenlévők különösen a fölött, hogy a jövőben minő elvek és szempontok vezéreljék a választmányt a segélyek kiosztásában. Szabó Jenő főrendiházi tag s Leövey Jenő közigazgatási bíró élénken vitatták, hogy az Egyesület célja nemcsak a pusztán anyagi segélyezés, hanem főleg ama magasabb elveknek a szemmel tartása, hogy ifjainkból kiváló képzettségű és hazafias értelmű férfiakat neveljen a *jövő* intelligenciáinak. Ennek fogva az olyan folyamodókat, akik ha szegények is, de gyarló tanulmányi előmenetelük miatt semmi garanciát nem nyújtanak arra, hogy társadalmunk értelmiségét a jövőben emeljék — az egyesület ezután nem hajlandó ilyeneket támogatni. Csak megfelelő kvalitású ifjak fognak rész-e-sülni segélyezésben. A vezető elv tehát az lesz a jövőben, hogy inkább kevesebbet támogasson az egyesület, de hathatósabban, mint sokakat érdemtellenül. Az államnak nem csupán olyan polgárokra van szüksége, akik csakis a mindennapi kenyérüket tudják az életlőt kiküzdni s ezen-kívül szellemileg képtelenek minden más egyébre, hanem főleg olyanokra, akik magasabb intelligenciájuknál fogva olyan munkásságot tudnak kifejtetni, amely a nemzeti kultúra fejlesztésében számottevőnek bizonyul. Értékes intelligenciának a nevelése a fődolog. Az egyesület ez idő szerint a nagyszámmal jelentkezők közül csak hatot tartott érdemesnek a segélyezésre. Mert elszomorító és szinte megdöbbentő az a körülmény, hogy ifjúságunk folyamodványait oly gyenge tanulmányi okmányok támo-gatják, a melyeket minden faji és felekezeti sovínizmus mellett sem lehet figyelembe venni. Hogy az egyesület tehát ez idő szerint csak egynéhányt szavazta meg a segélyt — ez inkább a folyamodók rendkívül gyenge kvalitásának, mint az anyagi eszközök hiányának tudható be. A beérkezett kérvények elintézésénél a választmányi tagok nagy körültekintéssel szólottak hozzá a segély-kiosztáshoz. Dr. Demjanovich Emil ügyvivő igazgató elő-terjesztésére a választmány az 1906/7. tanévre a követ-kezőknek szavazta meg a segélyezést: *Volosynovics* Wladimir rajtanárjelölt, *Kizák* Bertalan orvosnövendék, *Luca* István polgári iskolai tanítójelölt, *Ortutay* Sándor állatorvos-tanhallgató, *Tóth* Gyula rajtanárjelölt s *Ödönczy* Miklós joghallgató. Kívánjuk, hogy az Egyesület ebben a hazafias irányú és kulturális törekvésében minél szebb

eredményt érjen el s hogy ehhez nagy reményünk van arra fényes garanciát nyújtanak azok a vezető férfiak, akik az Egyesület élén állanak.

Hogy veszett el a boldogság?! Az emberi nem szerenc-sétlenségének oka — vallásunk ősi hagyománya szerint Éva kíván-csisága volt. Belekóstolt merő kíváncsiságból a tiltott fa gyümölcsébe s ezzel az emberek abszolút boldogsága el volt intézve. A nők védelmére van azonban egy másik hagyomány, amely szerint a férfi kíváncsisága lett volna az emberi nem szerencsétlenségének az oko-zója. A görög mítosz szerint élt egy rendkívül szép leány, akit az istenek külön-külön megajándékoztak. Zeusz, az istenek atya egy szelencét ajándékozott neki, azzal a kijelentéssel, hogy a míg a szelence zárva marad, addig ő és embertársai boldogok lesznek, de ha fölnyitja: vége szakad az emberi nem boldogságának. *Pandora*. — így hívták a csodaszép leányt, híven megőrizte ezt a szelencét férjhezmenetelig. De férje: *Epimetheus* — kíváncsiság-ból felnyitotta azt. S mennyire megrémült, amidőn észrevette, hogy a szelencéből egy sötét felleg emelkedett ki. Soha ily sötét felleg még nem borította a látóhatárt. A szelencébe az emberiséget nyomorgató minden «rossz»-ak voltak bezárva. Ott voltak a szenvedé-lyek, betegségek és a nyomor minden neme. A megrémült *Epime-thus* hirtelen visszacsapta ugyan a szelence fődélét, de már akkor késő volt, — csupán a reményeséget tarthatta vissza. *Pandora* kíváncsi férje döntötte az emberiséget a szerencsétlenségbe s az ő kíváncsisága az oka, hogy most mindannyian reggeltől napestig, a bölcstől a koporsóig a hű és csillogó reményt kergetjük. Így adja elő a görög mitológia az emberi nem szerencsétlenségének okát.

Gyors- és teher-árfőfelvételi hely Budapest-Lipótváros-ban. A székesfővárosi közönség egy része még mindig nem bír tudomással arról, hogy a magyar kir. államvasutak igazgatósága már évekkel ezelőtt «Budapest-lipótvárosi városi iroda» czímen irodát rendezett be a Lipótvárosban — Arany János-utca 21. sz. alatt, — ahol a vasuton elszállítandó gyors- és teherárú 1000 kgm. súlyig feladhatók, melyekről végleges átvételi elismervények (feladási venyének) szolgáltatnak ki. Terjedelmes, tüzszelvény és oly árú, melyeknek vasuton való szállítása különös feltételekhez van kötve, a felvétel alól ki vannak zárva. Hivatalos órák hétköz-napokon reggel 8 órától 12 óráig és délután 2 órától 7 óráig van-nak megállapítva, — a törvényes munkaszüneti napokon azonban az iroda nincs nyitva. Az ezen városi irodában feladott árúknak az illető pályaudvarokra való kifizározásáért következők illetékek szá-mítandak fel: a) gyorsárúkról: 10 kgm. súlyig 20 fillér, 10–50 kgm-ig 40 fillér, minden további 50 kgm-ért 30 fillér, bi teherárúkról: 50 kgm-ig 40 fillér, minden további megkezdett 50 kgm-ért 20 fillér. Minthogy a szállítmányok csekély díjazásért a fő- és szék-város IV–IX. kerületéből a lakásról ezen városi felvételi irodába elszállítatnak, — a szállító közönség azon előnyös helyzetben van, hogy szállítmányait nem kénytelen a távol eső pályaudvarokra te-mes költséggel személyesen kiszállíttatni és ott a feladó venyét átvételéig órákat eltölteni, hanem módjában áll ezen teendőit egy levelező-lap útján a vasutintézzettel közvetlenül elvégeztetni, mi-ért is a magyar kir. államvasutak igazgatóságának ezen intézkedése a szállító közönség érdekét nagy mértékben előmozdítja.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

A. N. (Az *arva* leány. A vég.) Gyenge kísérlet mindakettő, a vers különösen, mely nem egyéb, mint Eötvös ismert költeményé-nek halvány visszhangja. A prózában még inkább felesillan itt-amott egy-egy biztató sor, de a közöletés mértékétől még ez is nagyon messze esik. Feltűnően sok benne a germanizmus, sőt az íráshiba is. Szerzőnek még sokat kellene tanulnia, hogy elfogad-hatót alkosson.

H. B. (Oh, te szép nyár. . .) Hol van az már!? Verse a — papirkosárban.

Aliquis. Köszönjük a szives figyelmet.

B. M. (Az *éjszakából*.) Úgyes dolgok, de mi ezt a genret nem kultiváljuk. Hadd maradjanak az efféle dolgok csak az éjsza-kában!

G. Z. Utána járunk és megüzenjük.

Bog. (Vidám gondolatok.) Nagyító üveggel sem lehet bennük felfedezni vidámságot, még kevésbé gondolatot.

Igló. (Fédák Sári libál.) Nyugodjanak békében! De mörtsül nil.

Z. J., Budapest. Ön annyira kitüntet már bennünket becses kéziratával, hogy ha gyengébb szívű legények volnánk, már rég áthelyeztük volna szerkesztőségünkét valamely megközelíthetetlen kültelki névtelen utcába. Minthogy azonban minden veszedelemnek bátran szemébe szoktunk nézni, megmaradunk a régi helyünkön.

Tisztelettel kérjük azokat az előfizetőinket, akiknek előfize-tése f. hó elsején lejárt. szíveskedjenek a lap akadálytalan küldése érdekében előfizetéseiket idejekorán megújítani.

Kiadó és laptulajdonos: A „Magyar Görög Katolikusok Egyesülete”. — Pallas részvénnytársaság nyomdája Budapestben.